

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICA

APARE ODATA PE SAPTAMANA SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
PRIM-REDACTOR

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Tabla de materii pe anul 1922 fiind apărută, s'a trimis d-lor abonați cari au achitat abonamentul. Rugăm cu această ocaziune pe cei în întârziere, a trimite suma ce au de plată pentru a putea primi tabla de materii.

I. Manu.—Despre Privilegiile Avocaților (urmare).

Jurisprudența Română.—Inalta Curte de Casație și Justiție, secția III.—Recurs arbitral.—Legea burselor.—Caracterul ei urgent.—Opoziție.—inadmisibilitate. (Clemente Villadach cu I. Teodoru).

Curtea de Apel din Iași, secția I.—Testament autentic.—Copie legalizată.—Forță probantă.—Revocare.—Partaj de ascendent.—Bunuri indivizibile.—Omiterea unuia din erezii.—Nuitatea parajului. (Tereza C. Ionescu ș. a. cu Ecaterina Popovici ș. a.).

Trib. Ilfov, secția II. Com.—Mărci de fabrică.—Proprietatea mărcii.—Caracterul depozitului.—Revendicare. (Firma Aurel Waschnitz și alții cu Leon Edelstein).

DESPRE PRIVILEGIILE AVOCAȚILOR

(Urmare ¹⁾)

Am atins privilegiile pe care legea avocaților le acordă avocaților față de clienți și de terți. Imi rămâne să examinez situațiunea privilegiată pe care legea o introduce în favoarea avocaților în timpul exercitărei funcțiunii lor. Ele se găsesc în art. 76.

Art. 183 și urm. c. pen. acordă o protecțiune specială funcționarilor publici în exercițiul sau cu ocaziunea funcțiunii lor contra cuvintelor, gesturilor și amenințărilor care constituie delictul de ultragiu. Până acum această protecțiune specială s'a mărginit la cei care dețin o parcelă din suveranitatea Statului și sunt supuși ca atare autorității și disciplinei ce rezultă din această situațiune. Avocații nu sunt în acest caz. Ei se consideră atât de independenți față de obligațiunile pe care le impune servirea intereselor statului încât se consideră în drept a refuza în bloc exercitarea serviciului lor auxiliar în fața justiției când, de exemplu, orele de serviciu nu le convin.

Oare această splendidă independență se împacă cu asimilarea cu funcționarii publici? Totuși avocații, stabilindu-și un privilegiu față de toți ceilalți cetățeni independenți, se pun sub scutul art. 183 c. pen.

Dar nu numai atât. Avocații după cum nu s'au mulțumit a acorda creanței lor de onorariu un privilegiu, ci li au dat și primul rang între privilegiu, tot așa nu s'au mulțumit a se pune pe acelaș picior cu funcționarii publici, ci și-au asigurat protecțiunea art. 183 și urm. c. pen. și când se află în localul instanțelor judecătorești, fie că se găsesc în exercițiul sau cu ocaziunea exercițiului «funcțiunii», fie nu. Iată dar un privilegiu care li pune mai presus și de primul ministru care, dacă este insultat în localul consiliului de miniștri, altfel decât în exercițiul sau cu ocaziunea funcțiunii, nu se poate pune sub protecțiunea art. 183.

În ce privește relațiunile dintre avocați și magistrați, recunosc că situațiunea mea de magistrat mă pune într'o pozițiune delicată. Dacă însă avocații tind a tranșa conflictele cu magistrații în mod unilateral prin legea lor organică, cred că este de datoria magistraturei a-și spune și ea cuvântul, căci riscă prin tăcerea sa prea răbdătoare a-și vedea sacrificat prestigiul în mod progresiv la fie care modificare periodică a legei avocaților. Dealtminteri, nu este vorba aici de magistrat ca persoană și nici ca judecător, ci pur și simplu ca păzitor al ordinii în ședință, care interesează deopotrivă pe toți acei care iau parte la dezbateri.

Tendința este vizibilă și se pare că avocații, geloși de independența lor, tind a înlătura dreptul de poliție al președintelui în ceea ce li privește. Nu știm încă prin ce li vor înlocui.

Legea nouă va aduce o inovațiune care, este adevărat, nu răstoarnă încă de tot, după părerea noastră, autoritatea ce președintele trebuie să o aibă asupra avocaților în conducerea dezbaterilor, dar nu este mai puțin adevărat că primul comentator al legii, care nu este nimic mai puțin decât un membru în fostul consiliu de disciplină și un coautor al legii, interpretând art. 76 al. 10 în mod promițător pentru viitor, înțelege a lega pe președinte de mâini și de picioare în cazul când se află, caz din fericire foarte rar, dar nu exclusiv, în fața unui avocat care turbură în mod persistent liniștea ședinței.

Transcriu art. 76 al. 10 precum și comentarul D-lui avocat Chiriță Vasilescu. „În caz, zice textul, de ultragiu săvârșit de avocat în contra magistratului, acesta va constata delictul de audiență, fără a putea să ia vre-o altă măsură și va amâna judecata pentru

1) V. Dreptul, No. 12 dela 1 Aprilie a. c.

un alt termen, când în complet nu va intra magistratul ultragiati.

Comentatorul spune categoric: «Prin alin. 10 magistratul care prezidează nu mai poate chiar în caz de ultragiati din partea avocatului, să ia vre-o măsură contra avocatului, adică să-l îndepărteze sau să-l aresteze; încheie numai procesul-verbal și amână procesul. Credem că avocatul trebuie să fie în exercițiul profesiei lui».

Nu știm ce a putut inspira comentatorului acest straniu comentariu. Oare visează un viitor de aur, în care magistratul care prezidează nu va putea în nici un caz să ia vre-o măsură contra unui avocat turburător, afară de cel mult de dresarea unui proces-verbal? Când ne gândim la epitele cu care fostul decan, în revista sa și în operele sale complete, a calificat pe magistrații care înțeleg să mențină liniștea în ședință cu ori-ce preț, nimic nu ne-ar mira în această ordine de idei. Poate că vom trăi să vedem odată pe președinții de ședință asistați în exercitarea funcțiunii lor de un delegat al baroului.

Realitatea încă nu este așa, ceea ce nu vrea să zică că ea este cum ar trebui să fie. Art. 76 al. 10 nu se ocupă decât de delictul care consistă în ultragiarea magistratului care prezidează de către un avocat. Nu se vorbește de alte delictive de audiență comise de avocat, ca ultragiarea vre-unui din asesori, a procurorului, a grefierului sau a unui alt avocat sau ori-ce alt delict, ca insultă, lovire, etc. În privința acestor delictive nu se modifică art. 516 pr. pen., iar în ce privește simplele turburări fără caracter delictuos rămâne în vigoare art. 90 pr. civ.

Pentru ce această reformă parțială? Pentru a nu ajunge dintr'odată la viitorul de aur al D-lui Chiriță Vasilescu, când avocatul se va bucura și de monopolul turburării?

Nejudecarea pe loc a delictului de audiență de către judecătorul ultragiati, își ar avea explicația, după cum ni s'a comunicat la un banchet, în teama ca judecătorul să nu judece cu patimă. Dacă este așa, de ce se acordă numai avocatului privilegiul de a nu fi judecat cu patimă, și nu se acordă dreptul și celorlalți asistenți care ar ultragia pe acesta?

Dar nu i se ia prezidentului numai dreptul de a judeca, ci și dreptul de a lua vre-o altă măsură. Presupunând că avocatul va continua și după comiterea ultragiatiului a avea o ținută inadmisibilă, lupta ordinii contra dezordinii va ajunge la un punct mort când ordinea, ne mai având nici o armă la dispoziție, va trebui să capituleze în fața dezordinii. Iată preludivul viitorului de aur al D-lui Chiriță Vasilescu.

Intrucât scopul principal al legii avocaților a fost unificarea, dacă legiuitorul găsea că legea noastră este prea severă, deși este mai dulce ca legea franceză, îi era foarte ușor să adopte textul bucovinean (§ 200 pr. c. austr.) sau textul transilvănean (§ 213 proc. civ. ung.), care sunt aproape identice între ele și mai indulgente ca ale noastre și dau cel puțin o soluțiune identică și eficace pentru toate cazurile de turburare și de ofensă din partea unui avocat. Textul îndepărtează soluția excluderii din ședință a avocatului care ia parte la dezbateri, desigur nu pentru a-i acorda un privilegiu, ci din considerațiune pentru parte, care ar rămâne fără apărare, dar admite amen-

darea avocatului, iar în cazuri mai grave amânarea procesului pe spezele avocatului.

Aici ajungem la întrebarea, ce înțelege art. 76 al. 10 leg. avoc. prin cuvintele „va amâna judecata pentru alt termen, când în complet nu va intra și magistratul ultragiati”. Dacă admitem că legiuitorul nostru s'a inspirat de codul austriac și ungar, trebuie să conchidem că a înțeles amânarea procesului în curs de judecată, pentru a curma ori-ce altă dezordine, rămânând ca delictul de audiență să se judece după dreptul comun. În cazul acesta s'a uitat numai a se adăoga că amânarea se face pe spezele avocatului, rămânând spezele în sarcina împrieonaților nevinovați.

Dacă examinăm însă textul nostru fără a ne uita la textele din provinciile alipite se pare că legea a înțeles a amâna judecata delictului de audiență. Ce rost ar avea altfel dispoziția că la noul termen nu va intra și magistratul ultragiati?

În cazul acesta, după dresarea procesului-verbal de ultragiati, procesul în curs va continua. Dacă avocatul nu va bine-voi a se liniști, instanța va aștepta cu răbdare, apoi îi va asculta pledoaria.

Îmi amintesc că fosta majoritate a baroului de Ilfov, prin organul fostului său mandatar legal, propăvăduia greva avocaților în caz de insultarea unui avocat de către un magistrat. Acelaș corp găsește foarte natural ca magistratul ultragiati, să asculte până la sfârșit pe avocatul care l'a ultragiati.

Art. 76 mai stabilește o procedură mixtă de anchetă în caz de plângere a unui avocat contra unui magistrat sau a unui funcționar contra unui avocat pentru motivul atingerii demnității reclamantului. Nu se vorbește de plângerea unui magistrat contra unui avocat în cazul când atingerea demnității nu are gravitatea unui ultragiati și deci nu ar fi loc la o acțiune penală.

Ideea anchetei mixte ar fi fericită dacă ar fi stabilită pe baza unei stricte reciprocități. Or nu este așa. S'au strecurat și aici privilegiu. Baroul are dreptul a ancheta singur contra magistratului și funcționarului în cazul când delegatul autorității respective nu „se prezintă”. Autoritățile nu au acest drept dacă plângerea este contra unui avocat și nici delegatul baroului nu este dator a „se prezenta”.

Este inadmisibil ca magistrații sau funcționarii să compară în fața delegatului baroului lucrând singur, când plângerea este contra unuia din ei. Ar fi o necuviință din partea baroului a-i chema în acest caz. Magistrații și funcționarii nu pot da socoteală decât autorității care are asupra lor puterea disciplinară.

Legea prevede o sesisare directă a instanțelor disciplinare ale funcționarilor și magistraților prin decanat. Nu văd inconvenientul, dacă nu se va abuză de această facultate. Dar unde este în lege reciprocitatea pentru instanțele judecătorești sau ministerul justiției față de consiliul de disciplină al baroului?

Magistratura regretă că la discuția în parlament a dispozițiilor din legea avocaților care o privește s'a ridicat un singur glas în favoarea ei, care nu era glasul protectorului ei natural, și că acest glas nu a găsit nici un ecou. Aceste dispozițiuni nu vor reuși a desăvârși dorința ambelor părți, înfrățirea baroului și magistraturii.

În rezumat, legea avocaților se prezintă ca un progres real acolo unde vorbește numai de avocați și ca o lege de castă acolo unde vorbește și de alții. Ea nu trebuia să se atingă de dispozițiunile legilor de interes general, a căror unificare nu poate să se facă decât conform cu o normă generală.

I. Manu

Consilier la Curtea de Apel din București
Membru supleant în Consiliul Superior
al Magistraturei.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Secția III

Audiența de la 31 Ianuarie 1923

Președinția D-lui Victor Râmniceanu, Prim. Președinte.

Clemente Vilaldach cu I. Teodoru

RECURS ARBITRAL.—LEGEA BURSELOR.—CARACTERUL ȘI URGENT.—
OPOZIȚIE.—INADMISSIBILITATE.

Dacă, în principiu, dreptul de opozițiune înaintea instanțelor judecătorești aparține părților oricâte ori legea nu-l ridică în mod formal, nu e mai puțin adevărat că, ceea ce constituie fundamentul și rațiunea de a fi a acestui drept, e prezumțiunea de imposibilitate, în care părțile s'ar putea găsi, de a se prezenta la judecată spre a-și susține și desvolta oral, conform regulilor procedurii comune, cauza sau apărarea lor.

De aci rezultă că, atunci când o lege specială, cum este în speță legea Burselor de comerț, derogă dela principiile dreptului comun și consacra în locul procedurii orale o procedură cu caracter urgent, care se urmează după prezentare de memorii și dezvoltări sumare, este neîndoios că legea înlătură în mod virtual dreptul de opozițiune, întrucât judecata putându-se urma după memoriile scrise ale părților este indiferent dacă acestea lipsind au fost sau nu în imposibilitate de a se înfățișa, prezența lor nemai fiind absolut necesară în instanță, pentru a-și susține drepturile lor, odată ce nimic nu le-a împiedicat de a produce și depune aceste memorii.

No.—85. Admis incidentul și respinsă opoziția.

S'a ascultat d'avocat. G. Petrovici în susținerea incidentului de inadmisibilitatea opoziției făcută de Clemente Vilaldach contra deciziei Inaltei Curți No. 1461/922 dată asupra recursului făcut de numitul contra deciziei Camerei arbitrale București No. 10/922. D-l avocat Al. Velescu a combătut incidentul, iar d-l Procuror General N. Procopescu a pus concluziuni pentru respingerea opoziției.

Curtea deliberând,

Asupra incidentului ridicat de intimat, de a se respinge opoziția ca inadmisibilă:

Având în vedere că, după art. 54 din legea Burselor de comerț, recursurile contra deciziunilor Camerelor arbitrale se judecă după prezentare de memorii și dezvoltări sumare în cel mult 10 zile dela primirea lor și cu precădere în ordinea de judecată:

Că, față de această dispozițiune, care imprimă un caracter de urgență judecării unor asemenea recursuri, este a se vedea dacă părțile mai pot beneficia de dreptul de opozițiune din moment ce legea cere și declară suficientă pentru judecată numai prezentarea de memorii și dezvoltări sumare, independent de prezența sau lipsa părților în instanță;

Considerând că, dacă, în principiu, dreptul de opozițiune înaintea instanțelor judecătorești aparține părților, ori de câteori legea nu-l ridică în mod formal, nu e mai puțin adevărat că ceea ce constituie fundamentul și rațiunea de a fi a acestui drept e prezumțiunea de imposibilitate în care părțile s'ar putea găsi de a se prezenta la judecată spre a-și susține și desvolta oral, conform regulilor procedurii comune, cauza sau apărarea lor;

Că, de aci urmează că, atunci când o lege specială, cum este în speță legea Burselor de comerț, derogă dela principiile dreptului comun și consacra în locul procedurii orale o procedură cu caracter urgent, care se urmează după prezentare de memorii și dezvoltări sumare, este neîndoios că, prin aceasta, legea înlătură în mod virtual dreptul de opozițiune care în acest caz nu-și mai poate avea rațiunea de a fi, întrucât judecata putându-se urma după memoriile scrise ale părților, este indiferent dacă acestea lipsind, au fost sau nu în imposibilitate de a se înfățișa, prezența lor nemai fiind absolut necesară în instanță pentru a-și susține drepturile lor, odată ce nimic nu le-a împiedicat de a produce și depune aceste memorii;

Că, dar recursurile în contra deciziunilor Camerelor arbitrale se judecă fără drept de opoziție și prin urmare, în speță, opozițiunea făcută de recurent este inadmisibilă și urmează a se respinge ca atare.

Pentru aceste motive, respinge opoziția.

NOTA. — Chestiunea rezolvată prin deciziunea de mai sus, dată în complicit de divergență, este aceea de a se ști dacă, în materie de Bursă, există opoziție în recurs, pentru partea judecată în lipsă.

Inalta Curte, consfințind o jurisprudență care s'a menținut în mod constant dela 1915, admite negativa, și spoticim că, cu toată aparența temeinică a argumentelor contrarii, soluțiunea instanței supreme este justă și, mai ales conformă cu spiritul legii și scopul pentru care a fost creiată.

I. Legea asupra Burselor de comerț, actualmente în vigoare, în art. 51 alin. 4, după ce arată că procedura de chemare a părților se va îndeplini prin Corpul Portăreilor — cu alte cuvinte după ce pune principiul citării părților, — prevede că: „La judecată părțile se vor înfățișa în persoană, prin mandatri aleși dintre membrii corporațiunii sau prin avocați. Ele vor putea depune și un memoriu scris, cuprinzând întâmpinările lor“.

Acest alineat consacra, fără nici o îndoială, un sistem de procedură orală sau scrisă, după preferință, dar, electa una via, partea nu poate beneficia de con-

secințele celei pe care a părăsit-o, ci trebuie să primească neapărat urmările sistemului procedural ce și-a ales. Astfel, dacă imprișinatul nu s'a prezentat în instanță, legea creiază în contra sa prezumția renunțării la procedură orală, care formează sistemul dreptului comun, și el este îndatorat a depune memorii dezvoltătoare a susținerilor sau apărării sale. Iată, în adevăr, ce dispune în această privință ultimul alineat al aceluiași articol: „*In lipsa părților sau a uneia din ele, judecata se va pronunța pe baza actelor și memoriilor ce i se vor fi trimise*“.

S'ar putea obiecta acestui prim argument că el nu are valoare decât pentru judecata dinaintea instanței de fond, iar nu și pentru judecata dinaintea instanței de casație.

Obiecțiunea nu ni se pare fundată.

În adevăr, aceeași lege, prin art. 54, care reglementează procedura înaintea Curții de Casație, după ce în primul alineat prevede că hotărârile Camerei Arbitrale nu se vor putea ataca decât numai cu recurs, arată că, termenul de recurs este de zece zile, că, *el se va judeca după prezentare de memorii scrise și dezvoltări sumare, în cel mult zece zile dela primirea lui și că va avea precădere în ordinea de judecată*.

Și legea, voind să înlesnească rezolvarea cât mai grabnică a diferendelor isvorâte din tranzacțiunile de Bursă — ele însele având la bază celeritatea — curmă, în caz de casare, posibilitatea revenirii cu un al doilea recurs, chiar pentru alte motive, în contra deciziei instanței de trimitere.

Față de acest caracter de urgență, pe care legea îl imprimă judecății în recurs și mai ales față de analogia dintre art. 51 și 54, nu se poate susține că partea judecată în lipsă are drept de opoziție conform dreptului comun (art. 64 al. II leg. C. de Cas.) din moment ce legea nu cere pentru judecare decât prezentarea de memorii scrise și dezvoltări sumare 1).

Dar ce se înțelege prin *dezvoltări sumare*? Desbateri orale în sensul procedurii obișnuite? Desigur că nu. Legea voeste ca, în ipoteza când părțile s'ar prezenta în instanță, ele să se mărginească a lămuri sumare motivele de recurs, iar nu ca fiecare parte să vorbească de două sau chiar de mai multe ori (art. 95 al. II pr. civ.).

Și ca o strictă consecință a acestei interpretări, credem că recursul, prin care se atacă o decizie a Camerei Arbitrale, nu va putea fi respins ca nesuținut, ci va trebui judecat după memoriile depuse în termen la dosar, chiar dacă partea recurentă nu va fi de față.

II. S'a zis însă că legea Burselor nu ridică în mod formal dreptul de opoziție pentru partea judecată în lipsă, că acest drept aparține părților ori de câteori legea nu-l interzice, în virtutea maximei de drept că ceace legea nu oprește este permis, și că deci în tăcerea textului trebuie să aplicăm dreptul comun.

Acest argument pare a avea un temel și în compa-

rațiunea textului actual al art. 54 cu art. 58 corespunzător în legea din 1904 care prevede că: „*In contra sentințelor pronunțate nu se va putea face nici opoziție, nici apel, nici contestație, ele se vor putea ataca numai cu recurs... Recursul se va judeca după prezentare de memorii scrise și dezvoltări sumare, etc.*“

La prima parte a acestui argument răspunde foarte juridic Curtea de Casație: „*În adevăr — zice această înaltă instanță — dacă, în principiu, dreptul de opoziție înaintea instanțelor judecătorești aparține părților ori de câteori legea nu-l ridică în mod formal, nu e mai puțin adevărat că ceace constituie fundamentul și rațiunea de a fi a acestui drept e prezumțiunea de imposibilitate, în care părțile s'ar putea găsi de a se înfățișa la judecată spre a-și susține și desvolta oral, conform principiilor procedurii comune, apărarea lor. De aci urmează că, atunci când o lege specială derogă dela principiile dreptului comun și consacră în locul procedurii orale o procedură cu caracter urgent care se urmează după prezentare de memorii și dezvoltări scrise 2), este neîndoios că prin aceasta legea înlătură implicit dreptul de opoziție, care în asemenea caz nu-și mai are rațiunea“ 3). (Cas. III 9 Febr. 1915).*

În ce privește a doua parte a obiecțiunii de mai sus, trasă din comparația textului actual cu cel vechi, vom observa că, față cu expresiunea „*ele se vor ataca numai cu recurs*“, întrebunțată în vechiul text și păstrată în textul cel nou, legiuitorul a găsit inutil a mai repeta prohibițiunea explicită a dreptului de opoziție, ea constituind un pleonasm și fiind cuprinsă virtual în obligațiunea instanței de recurs de a judeca după memorii scrise precum și în scopul însuși al legii.

Fără îndoială că textul actual, satisfăcând unei cerințe de stil, e lipsit totuși de claritate juridică. El constituie una din nenumăratele dispozițiuni sibilnice care împănază legile noastre cu o largă abundență.

Și acum, când, după câte știm, se studiază modificarea legii Burselor, textul art. 54 nu trebuie lăsat în redacțiunea lui actuală.

III. În fine, ca un ultim cuvânt, vom adăoga că, legea Burselor este o lege cu totul specială, atât de specială în cât a fost criticată ca anticonstituțională, sub cuvânt că pactul nostru fundamental oprește creațiunea tribunalelor de excepție.

Argumentul e mai mult politic decât juridic, el a fost și continuă a fi reeditat, ori de câteori se agită o lege de oarecare importanță, astfel că critica aceasta a devenit banală.

Acest caracter al legii Burselor a fost relevat de numeroase ori de către înalta Curte de Casație în deciziunile sale.

Astfel, între altele, s'a hotărât:

Că, împăcarea părților, prescrisă de art. 51, se poate face în orice stare a procesului, până la închiderea debaterilor (Cas. III 16 Sept. 1915; idem 23 Noem. 1915; idem 17 Iunie 1916).

— Că, este casabilă deciziunea Camerei Arbitrale, prin

2) Aceasta este expresiunea corectă care redă idela legiuitorului.

3) Consecința acestui principiu este că, în materie de Bursă, art. 151 pr. civ. este inaplicabil (Cas. III 9 Febr. 1915).

1) Făcând o aplicațiune largă a art. 54 din legea Burselor, înaltă Curte a decis că nici calea revizuirii nu este admisibilă în această materie, din moment ce legiuitorul a prevăzut prin art. 54 numai calea extraordinară a recursului, pentru retracțiunea hotărârilor Camerilor Arbitrale, în interesul rezolvării grabnice a litigiilor dintre comercianți (Cas. III, 3 Martie 1915).

care se respinge ca nesustinută acțiunea în lipsa părții (Cas. III 4 Febr. 1921).

— Că, instanța arbitrală se poate întemeia pe arătările unui expert, care n'a depus jurământ, fără ca deciziunea sa să fie casabilă din această cauză (Cas. III 16 Noemb. 1915).

— Că, deși procedura de chemare a părților s'a îndeplinit în ajunul judecării, Camera Arbitrală e în dreptul său suveran de a aprecia că părțile au avut timp suficient de a-și pregăti apărarea și a se prezenta în instanță, de oarece nici o dispoziție din legea specială a Burselor nu restrânge în această privință facultatea de apreciere a instanței de fond, și a crea restricțiuni pe cale de interpretare și de analogie cu regulile generale de drept comun, este a nesocoti și înlătura principiul fundamental din legea Burselor, care imprimă caracterul de urgență judecării diferendelor de competența Camerelor Arbitrale (Cas. III 19 Iunie 1921).

Și cu drept cuvânt, căci *specialia generalibus derogant*.

George Iuliu

CURTEA DE APEL DIN IAȘI

Secțiunea I

Audiența dela 5 Octombrie 1922

Președenția D-lui D. Volanschi, Prim-Președinte

Tereza C. Ionescu și alții cu Ecaterina Popovici și alții

TESTAMENT AUTENTIC.—COPIE LEGALIZATĂ.—FORȚĂ PROBANTĂ.—ART. 859 ȘI 1188 C. CIVIL.—ART. 8 ȘI 33 DIN LEGEA AUTENTIFICĂRII ACTELOR.

TESTAMENT AUTENTIC.—DISTRUGEREA ORIGINALULUI —DACĂ ECHIVALAZĂ CU O REVOCARE.—TESTAMENT OLOGRAF.—ART. 859, 860 ȘI 920 C. CIVIL.

PARTAJ DE ASCENDENT.— ÎMPĂRTIREA BUNURILOR CARE FAC OBIECTUL PARTAJULUI.—BUNURI INDIVIZE.—ART. 794, 795, ȘI 796 C. CIVIL.

PARTAJ DE ASCENDENT.—OMITEREA UNUIA DINTRE EREZI.—NULITATEA ACTULUI DE ÎMPĂRTEALĂ.—NULITATE ABSOLUTĂ.—INEXISTENȚA ACTULUI.—ART. 794 ȘI 797 C. CIVIL.

PARTAJ DE ASCENDENT.—OMITEREA UNUIA DINTRE MOȘTENITORI.—INEXISTENȚA ACTULUI.— ÎMPĂRTIREA SUCEȘIUNII.—DACĂ NECESITĂ O CERERE PREALABILĂ DE ANULAREA PARTAJULUI.—ART. 794 ȘI 797 C. CIVIL.

1 Dispozițiunile legii pentru autentificarea actelor, cu privire la prezentarea actului în dublu exemplar, aplicându-se și la testamente, urmează că unul din originalele testamentului existând la Tribunalul care a investit actul cu forma autentică, copia legalizată de pe acel testament face dovadă în condițiunile art. 1188 c. civil.

2. Dacă distrugerea intenționată a unui testament olograf poate echivala cu o revocare, distrugerea însă a originalului testamentului autentic aflat la testator nu are nici o influență asupra soartei dispozițiunilor testamentare, de oarece un original rămâne la instanța care a autentificat acel testament și deci nu poate fi revocat de cât conform art. 920 c. civil,

adică prin act autentic sau prin testament posterior.

3. Partajul de ascendent având de scop să înlătore discuțiunile și neînțelegerile între moștenitori la împărțeala unei succesiuni *ab intestat*, urmează că acest partaj pentru ca să fie valabil trebuie să cuprindă o împărțire a bunurilor care fac obiectul partajului și scopul partajului de ascendent n'ar mai putea fi atins dacă s'ar admite că ascendentul poate lăsa moștenitorilor săi bunuri indivize în proporția dreptului lor de moștenire.

4. Dispozițiunile art. 797 c. civil, potrivit cărora este nulă împărțeala de ascendent în care nu s'a cuprins toți copiii în viață la deschiderea moștenirii și descendenții fiilor premuriți, stabilesc o nulitate absolută care face actul inexistent, iar nu numai anulabil.

5. Partajul de ascendent care a omis pe unu din moștenitori fiind inexistent, rezultă că erorii pot cere împărțirea succesiunii, fără ca în mod prealabil să fi obținut anularea partajului.

No. 87.—Respins ca nefundate apelurile făcute de către Tereza C. Ionescu, cu autorizația soțului său C. Ionescu, și de Ion Gheorghiu în contra sentinței Tribunalului Botoșani cu No. 63 d'n 15 Februarie 1921 în proces cu Ecaterina Popovici, Elena Ananieșcu, Aurelia Țatomir și Constandin V. Gheorghiu.

Curtea,

Având în vedere apelurile declarate de Tereza C. Ionescu, cu autorizația soțului său Constantin Ionescu, și de Ioan V. Gheorghiu, în contra sentinței Tribunalului Botoșani, No. 63 din 15 Februarie 1921, prin care s'a admis în principiu acțiunea de esire din indiviziune introdusă de Ecaterina Popovici, Elena Ananieșcu, Aurelia Țatomir și Constantin V. Gheorghiu, în contra lui Ioan V. Gheorghiu, Alexandru Gheorghiu și Tereza Ionescu; se determină masa succesorală astfel cum este arătată prin dispozitivul sentinței și se dispune ca această avere să fie împărțită în șapte părți egale între moștenitorii lui Vasile Gheorghiu.

Având în vedere că, persoanele enmerate mai sus, sunt fiii defunctului V. Gheorghiu, că V. Gheorghiu, în timpul vieții sale, a făcut un partaj de ascendent, sub forma unui testament, care a fost autentificat de Tribunalul Botoșani sub No. 522 din 20 Martie 1914; că, prin acest testament V. Gheorghiu a făcut împărțeala a unei părți din averea sa între moștenitorii săi.

Având în vedere că pârâții, în apel, au susținut că: după încetarea din viață a lui V. Gheorghiu, testamentul său nu s'a găsit, fiind revocat în timpul vieții de testator; că, copia legalizată de pe testamentul autentic, nu poate face dovadă, în conformitate cu dispozițiunile cuprinse în art. 1188 c. civ.; că, din faptul că testamentul nu s'a găsit, deduc că a fost distrus, ceace implică revocarea.

Având în vedere că apelanții nu au prezentat testamentul defunctului V. Gheorghiu, susțin însă că se află în posesiunea lui C. Gheorghiu, și că au dovedit

cu faptul că C. Gheorghiu fiind chemat la interogator nu s'a prezentat pentru a răspunde.

Având în vedere că, după art. 1188 c. civ., când originalul titlului autentic există, copia legalizată nu poate face credință, decât despre ceea ce se cuprinde în original, înfățișarea căruia se poate cere totdeauna; că, conform art. 8 al. 1-lea legii pentru autentificarea actelor, părțile cari vor să investească cu forma autentică un act al lor, trebuie să-l prezinte în dublu exemplar înaintea instanței competente de a autentifica și ambele exemplare trebuind să fie semnate de parte, au valoare de acte originale; că, art. 33 al. 1-lea legii autentificării prevede, că dispozițiile prescise de art. 859 și următoarii din Codul civil în privința formei testamentelor, nu se ating cu nimic prin prezenta lege; că, dispoziția legii pentru autentificarea actelor cu privire la prezentarea actului în dublu exemplar se aplică și la testamente; că, unul din originalele testamentului existând la Tribunalul Botoșani, unde a fost investit cu forma autentică, copia legalizată de pe acest testament face dovadă, conform principiului stabilit de art. 1188 c. civ.;

Având în vedere că, art. 920 c. civ. dispune că, un testament nu poate fi revocat, în tot sau în parte, decât prin un act legalizat de tribunalul competent, care să cuprindă mutarea voinței testatorului, sau prin testament posterior; că, prin urmare, alegațiunea intimărilor, că testamentul a fost revocat rămâne nedovedită de oarece nu se face dovada revocării în forma prevăzută de art. 920 c. civ.; că, s'a mai afirmat, că V. Gheorghiu a distrus exemplarul testamentului aflat la dânsul; că, distrugerea intenționată a unui testament olograf, poate echivala cu o revocare; că, atunci, când e vorba, de un testament autentic, distrugerea exemplarului aflat la testator, nu are nici o influență asupra șortei dispozițiilor testamentare, de oarece un original al testamentului se află la instanța care a autentificat acel testament; că, în orice caz, acest fapt însă trebuie dovedit, ceea ce pârâții n'au făcut; că, din simpla împrejurare că testamentul nu a fost găsit la deschiderea succesiunii și facerea inventarului, nu se poate induce cu certitudine că a fost desființat de testator, pentru motivul că pot să existe și alte ipoteze, cari să explice acest fapt, precum: pierderea, sustracerea, etc.; că, prin urmare, existența testamentului rămâne pe deplin stabilită;

Având în vedere că, din dispozițiile cuprinse în art. 794, 795 și 796 c. civ. rezultă că, tatăl, mama și ceilalți ascendenți pot face împărțeala bunurilor lor între fii și ceilalți descendenți; că, această împărțeală se poate face prin acte între vii sau prin testament; că, în cazul când toate bunurile, ce ascendentul a lăsat la moartea sa, nu au fost cuprinse în împărțeală, bunurile necuprinse se împărțesc conform cu legea;

Având în vedere că, intimații au susținut că împărțeala cuprinsă în testament nu e valabilă pentru motivul că unul dintre moștenitori C. V. Gheorghiu a fost îndepărtat de la succesiune;

Având în vedere că, V. Gheorghiu a împărțit o parte din averea sa între fii și fiicele sale, determinând bunurile cuprinse în lotul fiecăruia; că, fiului său C. Gheorghiu i-a legat două imobile, pe care în urmă-

testatorul V. Gheorghiu le-a vândut, fapt recunoscut de apelanți; că, V. Gheorghiu a lăsat soției sale uzufructul unei case din Hârlău, a mobilierului din casa sa și a unui huc; adăugând, că la încetarea din viață a soției sale, vor trece către toți moștenitorii săi; că, de asemenea, a dispus ca soția sa să aibă folosința venitului sumei, ce în momentul morții sale se va afla depusă în scrisuri la Banca Națională; iar după moartea soției sale capitalul să se împartă în părți egale între moștenitorii săi arătați în testament;

Având în vedere că, din analiza testamentului, rezultă că V. Gheorghiu a împărțit cea mai mare parte din averea sa între fiii săi, determinând lotul fiecăruia; că, trei imobile și efectele depuse la Banca Națională au rămas în indiviziune, urmând să se facă împărțeala după încetarea din viață a soției sale Maria Gheorghiu, care a decedat în urma deschiderii succesiunii;

Având în vedere că, după cum reese din dispozițiile art. 794 c. civ., partajul de ascendent ca să fie valabil, trebuie să cuprindă o împărțire a bunurilor cari fac obiectul partajului; că, scopul acestei instituțiuni fiind de a înlătura discuțiunile și neînțelegerile între moștenitori la împărțeala unei succesiuni **ab-intestat**, acest scop n'ar putea fi atins dacă s'ar admite că ascendentul poate lăsa moștenitorilor săi bunuri indivize în proporția drepturilor lor de moștenire; că, din punct de vedere logic, este contradictoriu a se admite o împărțeală, care să nu opereze împărțirea bunurilor;

Având în vedere că, după cum s'a arătat, imobilele atribuite lui C. Gheorghiu fiind înstrăinate de testator, iar partea sa indiviză în imobilele și efectele enumerate mai sus, neputând-ie considera conform principiilor expuse, ca făcând parte din partajul de ascendent, rezultă că dânsul a fost omis;

Având în vedere că, conform art. 797 c. civ., este nulă împărțeala, în care nu s'a cuprins toți copiii în viață la deschiderea moștenirii și descendenții fiilor premuriți; că, deși acest articol nu reproduce expresiunea din art. 1076 c. civ. fr., care spune că împărțeala „va fi nulă pentru tot”, totuși nulitatea pe care o stabilește, nu poate fi privită decât ca o nulitate absolută, care face actul inexistent; de oarece împărțeala de ascendent, fiind o adevărată împărțeală, în care a fost omis unul din moștenitori, este inexistentă; că, dacă legiuitorul ar fi considerat partajul ca anulabil, n'ar fi dispus că acțiunea în nulitate se poate exercita de toți erezii fără discuțiune, ci numai de aceia, cari au fost omiși; că, dispoziția art. 797 c. civ., al. II, este o consecință a principiului că împărțeala este inexistentă;

Având în vedere că, partajul de ascendent, care a omis pe unul din moștenitori, fiind inexistent, rezultă că erezii pot cere împărțirea succesiunii, fără ca în mod prealabil să fi obținut anularea partajului;

Având în vedere că, de altfel, apelanții n'au făcut nici o obiecțiune relativ la intentarea acțiunii în împărțeală înainte de anularea partajului;

Având în vedere că, din faptele expuse rezultă, că împărțeala cuprinsă în testamentul lui V. Gheorghiu este inexistentă, fiind omis succesorul C. Gheorghiu; că, prin urmare, bine tribunalul a admis în principiu

acțiunea în împărțeală; că, în consecință, apelul nefiind fundat, urmează a fi respins;

Pentru aceste motive, redactate de d-l Prim-Președinte, respinge ca nefundate apelurile.

Semnați: D. Volauschi, C. A. Gorgos, C. Vârgolici, N. N. Gane, M. Haralamb.

TRIBUNALUL ILFOV S. II Comercială

Audiența de la 2 Iunie 1922

Președinția d-lui Al. Costin, Judecător.

Firma Aurel Waschitz și alți cu Leon Edelstein.

MĂRCI DE FABRICĂ.—PROPRIETATEA MĂRCII.—CARACTERUL DEPOZITULUI.—ART. 2 LEGEA MĂRCILOR DE FABRICĂ.

MĂRCI DE FABRICĂ.—PROPRIETATEA MĂRCII.—REVENDICARE.—ART. 7 LEGEA MĂRCILOR DE FABRICĂ.

1. Din spiritul general al legii asupra mărcilor de fabrică reese că depozitul cerut de art. 2 din această lege este declarativ iar nu atributiv de proprietate și că proprietatea mărcii se dobândește prin simplul fapt al întrebuițării, ceea ce implică concepția că ea se naște odată cu începerea comerțului și încetează odată cu încetarea comerțului.

2. Legea mărcilor de fabrică prevăzând prin art. 7 că comerciantul care vrea să revindică proprietatea exclusivă a mărcii este îndatorat a face depozitul arătat în acel articol, de aci reese că numai pentru exercițiul acțiunii în revendicare, adică pentru valorificarea dreptului de proprietate exclusivă față de terții legea cere depozitul, iar nu și pentru dobândirea în sine a dreptului de proprietate.

Tribunalul,

Având în vedere opoziția făcută prin petiția înreg. la No. 2343 din 1919 de către Firma Aurel Weischitz și Heinrich Lewy, în contra sentinței No. 150 din 1919 a acestui trib. prin care s'a admis în parte acțiunea intentată în contra oponentului de Leon Edelstein în calitate de tutore al minorului G. I. Max și s'a constatat că reclamantul L. Edelstein este unicul proprietar al mărcii de fabrică „La Parcul Regal”, și s'a obligat pârâta Firmă A. Waschitz și H. Lewy să-i plătească reclamantului 50.000 lei daune, să radieze marca „La Parcul Regal”, intabulată la acest tribunal, la 21 Mai 1918, plătiind 100 lei pentru fiecare zi de întârziere în această radieră;

Văzând că din actele și lucrările din dosar, precum și din susținerile orale și scrise ale părților se constată următoarele:

În anul 1895, Februarie 18, emblema „La Parcul Regal” este înscrisă la Trib. Com. Ilfov în registrul firmelor comerciale individuale, de către Goldenberg I. Max, pentru magazinul său de încălțăminte din Calea Victoriei 90, iar la 27 Septembrie 1904 s'a făcut în acel registru mențiunea că s'a adăogat emblema „The

American Shoe Stores”, cu sucursala în Calea Victoriei 30 (cu emblema „La H. Reis S-sor”) și în Calea Victoriei 36 (cu emblema „La Gavota”); iar la 28 Martie 1914 s'a făcut mențiunea că încetând din viață G. I. Max, comerțul se va conduce de Leon Edelstein, ca tutore al minorului defunctului G. I. Max, — după cum reese din certificatele No. 877 din 1919 și No. 4482 din 1919 ale Grefei Trib. Ilfov, S. I Com.

Că, la 21 Mai 1918, A. Waschitz a intabulat marca „La Parcul Regal”, — după cum rezultă din certificatul No. 878 din 1919 al Trib. Ilfov, S. II Com.;

Că, în urmă la 1 Iulie 1918, după cererea lui L. Edelstein s'a reintabulat marca de comerț „La Parcul Regal” al magazinului reclamantului, adică după trecerea a peste 15 ani dela prima intabulare;

Oponentii deschizând în Calea Victoriei, numărul 35, un magazin de încălțăminte cu firma „The American Shoe Palace” au primit niște mărfuri având emblema la „Parcul Regal” în limba franceză, și le-a desfăcut la clienții săi, aplicând peste această emblema, la unele încălțăminte propria sa emblema „The American Shoe Palace” după cum se constată din procesul-verbal încheiat la 11 Decembrie 1917 de comisarul circ. 12 de poliție din București; — iar reclamantul la 21 Iulie 1916 a notificat oponentului că îi interzice să pună în vânzare mărfurile pe care el o refuzase unei Case elvețiene.

Având în vedere că oponentul a susținut că acțiunea reclamantului prin care se plânge de uzurparea mărcii sale comerciale are caracterul unei acțiuni în concurență nelegală și a unei acțiuni în revendicare; că, în primul rând, fapta personală a pârâtului A. Waschitz de a fi intabulat în 1918 marca „La Parcul Regal” nu poate avea vreo consecință juridică pentru soc. A. Waschitz și H. Lewy, care n'a întrebuițat această marcă; că, în al doilea rând, de oarece în sistemul legislației noastre (legea mărcilor de fabrică din 15 Aprilie 1879 și anume art. 7, 8, 3 și 5) depozitul mărcii este atributiv de proprietate, deci reclamantul prin nerenoirea intabulării a pierdut dreptul de proprietate, și dreptul de a revendica marca în litigiu, iar prin neefectuarea formalității de transcriere, în termen de 3 luni, după decesul lui G. I. Max, de către succesorul său, reclamantul a pierdut dreptul asupra mărcii și de acela Trib. Ilfov S. II comercială prin sentința No. 125 din 1918, a absolvit pe pârâți în reclamația penală primită de intimat; pentru motivul că acesta a pierdut proprietatea asupra mărcii comerciale;

Că, oponentul a adăogat că, chiar dacă s'ar considera depozitul ca declarativ de proprietate, totuși, prin neefectuarea dispozițiilor legale, reclamantul a pierdut acțiunea în revendicare, ei îi rămâne o simplă acțiune în daune, în baza art. 998 c. civ.; — că, în fine, capătul de cerere privitor la concurența nelegală nu este cu nimic dovedit.

Având în vedere că intimatul reclamant a răspuns că proprietatea mărcii de fabrică se dobândește prin proprietatea întrebuițării, iar nu prin intabulare și se conservă prin întrebuițare, astfel că formalitatea depozitului este necesară numai pentru exercițiul acțiunii penale, iar nu și pentru acțiunea civilă în revendicare; — că depozitul este, deci, numai declarativ, iar nu atributiv de proprietate;

Că, în al doilea rând, intimatul a adăugat că punctul din acțiune relativ la concurența nelegală s'a dovedit cu procesul-verbal încheiat de poliție și cu martorii ascultați;

Având în vedere că, tribunalul trebuie să examineze și să rezolve chestiunea, dacă în legislația noastră, depozitul mărcii de comerț este declarativ sau atributiv și dacă retrăscierea cerută de art. 5, al. 2 al legii din 15 Aprilie 1879 atrage pierderea acțiunii în revendicarea mărcii, precum și dacă, în al doilea rând, capătul de cerere privitor la concurența nelegală, este dovedit, în fapt;

Având în vedere că, legea asupra mărcilor de fabrici și de comerț, din 15 Aprilie 1879, este alcătuită cu mici modificări după legea franceză din 23 Iunie 1857;

Că, doctrina și jurisprudența franceză sunt fixate în sensul, că depozitul cerut de art. 2 din acea lege (modificat ulterior prin legea din 3 Mai 1890) este declarativ, iar nu atributiv de proprietate și că proprietatea mărcii se dobândește prin simplul fapt al întrebuințării, — și această părere se deduce atât din lucrările pregătitoare ale legii franceze, expunerea de motive și discuțiile parlamentare;

Având în vedere că, din spiritul general al legii noastre nu reiese că intenția legiuitorului a fost de a schimba părerea legiuitorului francez, în această privință, — astfel nicăieri nu se prevede că proprietatea mărcii ar începe numai din ziua depozitului, ci art. 5 precizează că proprietatea mărcii încetează odată cu încetarea comerțului, ceea ce implică concepția că ea se naște odată cu începerea exercitării comerțului;

Că, art. 7 al legii noastre prevede că comerciantul care vrea să revendice proprietatea exclusivă a mărcii este îndatorat a face depozitul arătat în acel articol, de unde reiese că numai pentru exercițiul acțiunii în revendicare, adică pentru valorificarea dreptului de proprietate exclusivă față de cineva, legea cere depozitul, iar nu și pentru dobândirea în sine a dreptului de proprietate;

Că, din depozitiile art. 4 și 6 ale legii cari interzic însușirea și întrebuințarea mărcii adoptate de un comerciant, reiese că proprietatea se dobândește prin adoptare, adică prin întrebuințare și nu se cere și formalitatea depozitului pentru această dobândire;

Că, de altfel, în convenția noastră cu Franța, votată prin legea din 19 Iulie 1889, s'a precizat că depozitul este declarativ și dacă s'ar fi făcut prin aceasta o excepție, era de așteptat să se lămurească că această dispoziție este o abatere de favoare dela dreptul nostru comun;

Considerând că, textul art. 7 care vorbește despre condiționarea acțiunii în revendicarea mărcii de formalitatea prealabilă a mărcii, trebuie deci înțeles în sensul doctrinei și jurisprudenței franceze, adică că proprietatea mărcii se dobândește prin uz, dar revendicarea, cu toate consecințele de ordin penal, prevăzute în titlul III al legii, nu poate fi realizată decât în urma îndeplinirii depozitului;

Considerând că, din aceste motive, cuvintele „se poate prelungi proprietatea acestei mărci” din art. 8 și cuvintele „dreptul asupra mărcii încetează”, deci partea finală a art. 5 nu pot fi înțelese decât că se referă la dreptul de revendicare, iar nu la dreptul însuși de proprietate, căci altfel ar constitui o inadverență față cu restul dispozițiilor legii și cu întregul spirit al ei;

Că, jurisprudența noastră s'a pronunțat în sensul părerii, că depozitul în chestiune este declarativ.

Având în vedere că, în speță, se constată că reclamantul intimat a lăsat să treacă, însă, mai mult de 15 ani, de la primul depozit fără a reînoui întabularea conform art. 8 din lege, și nici nu a făcut transcrierea mărcii pe numele eredului lui G. I. Max, în termenul de 3 luni, prevăzut de art. 5 din lege, astfel că el nu mai are exercițiul acțiunii în revendicare față de părătul oponent, cu toate că continuă dreptul de proprietate asupra mărcii și îl va putea valorifica în contra tuturor față de care va dovedi îndeplinirea cerințelor art. 5 și 8 din lege și că, în toate cazurile, va putea invoca dispozițiile art. 998 c. civil, pentru repararea prejudiciului cauzat;

Având în vedere că, în ceea ce privește cel de al doilea capăt de cerere, relativ la concurența nelegală, este incontestabil că, în principiu, această cale îi rămâne deschisă reclamantului intimat, dar, în fapt, deși prin certificatul No. 4482 din 1919 al Trib. Ilfov S. I com., se constată că pârătul și-a înscris firma „La Parcul Regal”, totuși acest element nu este suficient, ci trebuie dovedit că a suferit, în fapt, un prejudiciu și care este quantumul daunelor produse.

Că, din procesul-verbal al comisariatului Circ. 12 de poliție București, reiese că pârătul oponent a pus în vânzare niște încălțăminte ce îi fusese procurată de un reprezentant al firmei „Bally”, și că numai pe unele încălțăminte, ce purtau în limba franceză marca „La Parcul Regal” a aplicat marca „The American Shoe Palace”, — dar din depozitiile martorilor ascultați de tribunal, sub prestare de jurământ, rezultă că astfel de încălțăminte a fost procurată și altor comercianți, — chiar de reprezentantul firmei Bally, și pe de altă parte nu s'a dovedit că pârătul ar fi căutat prin acest mijloc a discredita magazinul reclamantului, ori i-a îndepărtat clientela, precum nu s'a dovedit că i-ar fi produs anumite daune prin această procedură.

Că, astfel, opoziția urmează a fi admisă și a se respinge acțiunea.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător Al. Costin, admite opoziția, respinge acțiunea, etc.

Semnați: Al. Costin, I. Popovici-Mavrodin.

Administrația revistei roagă pe d-nii abonați în întârziere a-i trimite costul abonamentului rămas neachitat.